

Paaslunch - gastspreker Ernst Verduin (1927)

Donderdag 13 april 2017.

Een bijzondere paaslunch dit jaar. We gaan over vier weken naar Buchenwald, waar onze gastspreker van vanmorgen, de heer Ernst Verduin, in de oorlog als Joodse gevangene heeft vastgezeten. Samen met de heer Sipke Witteveen van kamp Westerbork gaat hij zijn verhaal aan ons vertellen. Ook zijn drie oud-leerlingen aanwezig. Zij zijn vijf jaar geleden, toen ze in groep 8 zaten, ook mee geweest naar Buchenwald. Ferdy, Mandy en Mariël vertellen het een en ander over deze reis. De acht uur durende busreis viel erg mee - het was vooral heel gezellig in de bus, waardoor de tijd snel voorbij ging.

De volgende dag met elkaar naar voormalig concentratiekamp Buchenwald. Er werd gevraagd om stil te zijn toen ze het laatste stukje liepen richting het kamp. Uit respect voor de mensen die hier omgekomen waren. Ze vertellen over 'de warmteplaat' bij de ingang van het kamp. Deze plaat heeft een temperatuur van 37 graden. Bij de plaat ligt een bord met daarop de namen van alle landen waaruit de gevangenen kwamen. De betekenis van de plaat is dat alle mensen gelijk zijn - we hebben allemaal een lichaamstemperatuur van 37 graden. Ongeacht onze afkomst, huidskleur, geloof, ras, enz. Daarna zijn ze in groepjes het kamp in gegaan, samen met een begeleider.

Aan de hand van foto's vertellen ze alle drie op een mooie, duidelijke manier over wat ze allemaal gezien hebben en hoe bijzonder dat het was. Zo krijgen de leerlingen een goed beeld van hoe zij het ervaren hebben en wat zij zelf straks te zien zullen krijgen. Duidelijk is dat het drietal het niet had willen missen.

In de jeugdherberg hebben ze 's avonds als verwerkingsopdracht een schilderij gemaakt. Hierop hebben ze weergegeven wat de meeste indruk heeft achter gelaten tijdens het bezoek aan het kamp. Ze vertellen verder dat het ook erg leuk en gezellig was en dat ze nog wel langer hadden willen blijven dan drie dagen. Ook tussen de leerlingen van beide scholen verliep het goed en zijn er nieuwe vriendschappen ontstaan..

Dhr. Ernst Verduin (89 jaar) vertelt hierna, samen met Sipke Witteveen, zijn verhaal over de periode van voor en tijdens de oorlog.

1921 - De fam. Verduin woont in Amsterdam. Vader Abraham, moeder Anna, Ernst en zijn, paar jaar oudere, zus Wanda. Abraham en Anna zijn Joods, maar doen niets aan het geloof. Ze zijn geen lid meer van een Joodse kerk. Ernst wordt ook niet besneden, hetgeen gebruikelijk is in de Joodse gemeenschap. Dit laatste redt zijn leven als hij later in concentratiekamp Buchenwald zit. Tijdens de lagere schoolperiode is er al onrust in Duitsland tegenover Joden, maar daar merkt de familie Verduin op dat moment nog niets van. Ze verhuizen naar Bussum. Hier worden Ernst en zijn zus op een keer uitgescholden voor 'vuile Jood', enz. Dit is de eerste keer dat Ernst bewust iets hoort over Joden. Het is 1935 - vijf jaar voordat de tweede Wereldoorlog begint.

1940 - Ernst is 13 jaar oud. Zijn familie weet hoe het er in Duitsland aan toegaat en op een gegeven moment vinden er in Nederland bombardementen plaats. Vrienden adviseren de familie Verduin om te vluchten en mee te gaan op een boot naar Amerika. De familie besluit echter te blijven.

1941-1942 Joden mogen niet meer in parken, bioscopen en bibliotheken komen en Joodse kinderen mogen niet meer naar een gewone school. Wanda en Ernst zijn lid van de Ned. Jeugdbond voor Natuurstudies, maar hun lidmaatschap wordt opgezegd omdat ze van Joodse afkomst zijn.

1943 - Een week voordat de familie Verduin wil gaan onderduiken, vindt er een razzia plaats. Op het moment dat Duitse soldaten hun huis binnenkomen zit Ernst huiswerk te maken. Ze worden opgepakt en meegenomen. "Het voelde alsof de grond onder m'n voeten werd weggeslagen" vertelt de heer Verduin.

De 15-jarige Ernst wordt naar kamp Vught gebracht en daarna samen met zijn zus Wanda overgeplaatst naar kamp Westerbork. Daar verblijven ze maar heel kort, om daarna met de trein naar Auschwitz in Polen te worden gebracht. De treinreis duurt 3 dagen.

Ernst had in kamp Vught al gehoord over 'de twee rijen', die er bij aankomst gevormd moeten worden. Hij weet dat de ene rij naar het werkkamp gaat en de andere rechtstreeks naar de gaskamers. Hij staat in de "verkeerde" rij en probeert over te lopen, maar wordt tegengehouden. Een poosje later doet hij nog een poging. Dan maar het risico nemen om doodgeknuppeld te worden, denkt hij. In Vught had hij al verhalen over de gaskamers in Auschwitz gehoord en dat was natuurlijk veel erger. Zijn poging slaagt - ondanks geschreeuw en bedreigingen van de SS laten ze hem gaan. Op brutale wijze weet hij zo in het werkkamp terecht te komen en dat zal hem later in meerdere opzichten redden.

Zijn zus Wanda wordt afgevoerd naar 'het experimentenblok'. Ernst heeft haar nooit meer teruggezien.

Er werden tuiniers gevraagd voor de tuinderij van de SS. Ernst bedenkt dat dit niet zulk zwaar werk is en biedt zich aan om daar te gaan werken. In januari 1945 naderden de Russen Auschwitz. De bevrijding kwam dichterbij. Alle gevangenen moesten toen te voet het kamp verlaten.

Bij het passeren van een ander kamp ziet Ernst een trein met open kolenwagens en vroeg waar

deze naar toe ging. 'Naar Buchenwald' was het antwoord. Hij besloot om in de trein te springen, ondanks de bedreigingen hem neer te schieten. Zo kwam hij in het concentratiekamp Buchenwald terecht.

De dag na zijn aankomst werd gevraagd wie als bosarbeider kon werken. Ernst bood zich aan. Hij dacht: waarschijnlijk is het 'zwaar werk' en dan krijg je drie in plaats van twee keer per dag eten. "Er werd vreselijk hard gewerkt", zeg dhr. Verduin....tenminste als er iemand kwam kijken. Het bos waarin hij werkte lag net buiten het kamp. Zo gebeurde het wel eens dat hij wat eten toegestopt kreeg van kinderen uit de buurt.

Op 8 april 1945 worden alle Joden en krijgsgevangenen uit het kamp gejaagd. Het kamp dreigde te worden bevrijd en de Nazi's wilden nog gauw zoveel mogelijk gevangenen vermoorden. Ernst moest ook mee. Hij zag dat twee Polen een SS'rs ervan wilden overtuigen dat ze geen Jood waren. Ze moesten laten zien of ze besneden waren en dit bracht hem op een idee. Hij liep achter de SS'r aan, wat die man niet in de gaten had. Hierop volgend werd Ernst naar een SS-officier gestuurd. Hij doet alsof hij geen Duits kan spreken en de officier niet begrijpt. Hij zegt in gebrekkig Duits dat hij geen Jood is en moet uiteindelijk laten zien of hij besneden is. Dit is dus niet het geval. Dankzij dit feit ontsnapt hij opnieuw aan de dood. Vervolgens wordt hij naar de Nederlandse barak gestuurd. Hier verblijft hij de laatste dagen tot de bevrijding.

Dit indrukwekkende verhaal is een waardevolle aanvulling voor onze reis naar Buchenwald. We vinden het bijzonder dat de heer Verduin ons dit vanmorgen persoonlijk is komen vertellen. Juf Dogger vertelt ons daarna nogmaals het verhaal over 'vrijheid', dat zij voorgedragen heeft tijdens de "Dag van respect". Ze wenst een ieder een gezellige, smakelijke paaslunch waarmee we deze bijzondere ochtend afsluiten.